

Dòng Thi u T c, tiếng xa a chúng ta

Tác Giả: Phạm Phú Minh

Thứ Hai, 05 Tháng 3 Năm 2012 07:19

"Hoàng hôn lá reo bên th m ... hoàng hôn t i b i lá thu s ng m ...

Thông th ng, quá kh c a m t dân t c đ c ghi l i b ng nh ng trang s c a dân t c y. Nh ng có m t đ i u ch c ch n là nh ng trang s không th nào là đ i di n đ y đ quá kh c a m t dân t c, vì quá kh y không ph i ch g m nh ng tri u đ i, nh ng tr n đánh và nh ng bi n đ ng l n lao. Quá kh c a m t dân t c m t ph n r t l n n m trong ký c tình c m c a t p th hay c a cá nhân, r t tinh t , không c th , nh ng luôn luôn có m t và chi ph i cu c s ng c a chúng ta. Có nh ng tình c m l u truy n t đ i này qua đ i kia, m i chúng ta đ u mang chúng trong lòng. Ni m vui đ y c m khái c a th i kh c giao th a đón năm m i, hay n i bu n khi đ i di n v i c nh “t i t thá ng b y m a d m s i s t” ch ng h n, là nh ng tình c m g n nh ph quát cho m i con ng i Vi t Nam t th i xa xa a cho đ n bây gi .

Ngh sĩ là ng i có kh năng c m nh n m t cách nh y bén nh ng v n li ng tình c m truy n l i t quá kh y, và di n đ t b ng nhi u hình th c khác nhau, giúp chúng ta qua tác ph m c a h nh n bi t nh ng đ i u, hình nh v n có s n n i mình, nh ng t mình thì không s ng tr n v n đ c v i chúng b ng khi th ng th c nh ng gì ng i ngh sĩ sáng tác.

Nh c sĩ Dòng Thi u T c

Nh c sĩ Dòng Thi u T c là ng i có bi t tài, mà tôi cho là cao nh t, qua tác ph m âm nh c c a mình, kh i đ y cái gia tài quá kh ti m n y. M t nh c ph m c a ông có tên là Tiếng X a, và chúng tôi th y cái tên y có th đ i di n cho tâm h n và s rung c m c a ông đ i v i nh ng tâm tình c a quá kh , nên đã m n phép dùng Tiếng X a nh là tên g i chung cho bao n i hoài c m sâu xa, r ng l n, man mác mà ông đã truy n vào tâm h n chúng ta qua các tác ph m c a ông.

Dòng Thi u T c là m t tài năng âm nh c l n c a Vi t Nam. Nh ng đ i u l n lao nh t n i ông, theo tôi, là đã truy n cho chúng ta c m t m ng tình c m v n ti m tàng trong tâm th c Vi t Nam tr i nhi u th h . Nh ng đ c tr ng y, ng i ta th ng g i là tính cách “c đ i n” c a m t dân t c, th nh tho ng đ c tài năng c a m t th h nào đ y c m nh n đ c và di n đ t b ng

Dòng Thi u T c, ti ng x a a chúng ta

Tác Giả: Ph m Phú Minh

Thứ Hai, 05 Tháng 3 Năm 2012 07:19

nh c, b ng h a, b ng th , v n khi n chúng ta bàng hoàng vì nh th chúng ta g p l i chính mình, ho c t tiên mình.

Chúng tôi nh n th y nh ng tác ph m thành công nh t c a D ng Thi u T c đ u đ m đ n, hay nói cách khác, đ u kh i đ y đ c nh ng n i ni m x a cũ trong tâm h n chúng ta, nh là nh ng châu báu lâu nay v n chìm khu t đầu đó nay đ c khai qu t lên v y.

Hãy nói v b n Ti ng X a. Đó là c m nh n c a m t n i bu n, nhân đ i di n v i th i kh c hoàng hôn c a m t bu i chi u thu. K ra trong chúng ta ai trong c nh “hoàng hôn lá reo bên th m,” và “hoàng hôn t i b i lá thu s ng m ” thì cũng có th c m th y m t n i bu n man mác không c i r , không bi t t i sao l i bu n. Nh ng v i nh c sĩ thì khác, ông ch nói qua khung c nh mà mình đang đ i di n trong m t câu ng n ng i, đ làm cái n n cho dòng tình c m tuôn trào. Bao nhiêu là c nh là tình c a th i x a trôi v , nào là “ánh trăng x a” khi n m đ n khúc Nghê Th ng, nào là “th i li t oanh” c a m t th i nào nay đã m t. Chúng ta hoàn toàn không bi t ánh trăng x a đó là trong hoàn c nh nào, th i li t oanh đó là c a ai và t i sao mà nh ti c, nh ng đ i u đó h u nh ch ng c n thi t, ch bi t tâm h n c a ta b ng đ ng đ ng c m tr n v n v i tác gi . Ch c n g i các y u t đó lên là h u nh ai cũng th y mình có ph n trong đó, dù mình có trong ký c m t đêm trăng nào đ c bi t hay không, và có th su t đ i mình ch ng bao gi có m t th i li t oanh nào. Không c n, nh ng hình nh y ch là nh ng bi u t ng, đã n m trong m t cái kho chung c a m t n n văn hóa, ch c n nói đ n, dĩ nhiên m t cách ngh thu t, là đã có th “kh i m ch s u” m t cách bí n n i thâm tâm chúng ta. Cũng v y, lòng ti c nu i sao có tài mà l làng l n đ n, và m t m nhân có tóc mây v ng, có dáng li u m màng gi a m t làn khói h ng bay đ u dàng cũng ch là nh ng t ng tr ng r t đ i n hình c a m t câu chuy n nào đó c a th i x a. T t c có th là tâm s r t riêng c a m t ai đó, đ ng th i cũng có th r t chung đ n n i thành nh m t lo i đ i n tích, nh ng đ u có kh năng đánh đ ng lòng ta. Lý do là vì chúng ta đã cùng tham gia vào cái v n li ng văn hóa c a ông cha đ l i, trong đó có ch a đ ng t t c , nào chi u thu, nào n i nh ti c m t th i li t oanh, nào n i bi ph n có tài mà sao c l làng, nào ánh trăng, nào làn tóc..., chúng ta có s n bao nhiêu th , nay ch nh nh c sĩ mang ra m i chúng ta cùng th ng th c và cùng ng m ngùi cho các n i ni m tuy c a m t th i nh ng l i đã tr thành b t bi n v i th i gian.

Bài Thuy n M ch là m t bài t c nh sông n c c a m t vùng nh ng đ i v i tôi là m t hình nh đ i n hình vô cùng xu t s c, vô cùng sâu đ m c a quê h ng Vi t Nam, dĩ nhiên là quê h ng c a m t th i thanh bình đã xa, và cũng ghi đ u nh m t cái gì bi u tr ng b t bi n. Hãy đi theo con thuy n m :

*Thuy n m trên dòng sông v ng
Bu m in bóng trên ngàn dâu xanh
Núi lam khu t sau ngàn cây
Nh b c tranh chi u n ng t xây m ng vàng.
Làng ai bên dòng sông v ng*

Dòng Thi u T c, tiếng xa a chúng ta

Tác Giả: Phạm Phú Minh
Thứ Hai, 05 Tháng 3 Năm 2012 07:19

*K bên núi lam miền Tr ng S n
Nhà ai khói a mây m dăng ni m th ng nh
Chìm theo mây n c bao c m .*

Qua bức tranh này ta có thể có ý niệm về mỹ thuật “non sông gấm vóc,” vì bức tranh vẽ đẹp như gấm như vóc. Nếu bài thơ Tràng Giang của Huy Cận thì miêu tả sông lớn bằng bức tranh sông nước vùng đồng bằng thì con Thuyền M đang lênh đênh trong khung cảnh của vùng cồn lượn, có lẽ là vùng bằng Trung phần. Trữ lượng cảnh “sông dài trời rộng” trong ánh sáng như t nhòa của buổi chiều đang đi vào hoàng hôn, Huy Cận chỉ nghe thấy “đâu tiếng làng xa vãn chợ chiều” thì Dòng Thi u T nhìn thấy một phong cảnh như màu sắc, có con buồm trên in bóng trên ngàn dâu xanh, có núi lam khuất sau ngàn cây trong buổi chiều xây mờ vàng, và cảnh thiên nhiên, tác giả còn thấy một ngôi làng xa xa bên chân núi, và người kính còn kéo vào cửa cảnh như một ngôi nhà giữa a khói a mây m . Nhưng có một điểm chung của hai tác giả là thuyền, sông nước, và buổi chiều đều mang một nỗi buồn mang mang rộng lớn như đó chính là linh hồn sông có thể bao trùm của nước non, mà mọi tác giả đều nhận ra một cách. Với Thuyền M trôi trên con sông vùng đồng bằng Tr ng S n, chúng ta lại chìm đắm vào một kho báu tiềm tàng của tâm hồn Việt Nam. Người nghệ sĩ lớn đã cảm nhận cho chúng ta, nói hộ cho chúng ta những gì tàng ẩn trong cảnh trí non sông và lòng người, không biết từ đâu đi khắp nào.

Có lẽ nỗi buồn không phải là một tiêu sái tác của Dòng Thi u T c. Nó chỉ là kết quả. Ông chỉ nhận biết những cảnh trí, và tình cảnh sinh tình, ông bộc lộ ra những tâm tình bất biến của truyên thơ tình cảm Việt Nam. Ánh Mây Chiều là một khi người ký ức của một cuộc chia xa trong thời chinh chiến của một kẻ “ra đi khắp bốn phương, nỗi biên cảnh ng ch n sa trường” với một hình bóng “trong sương thu bóng ai ng i nh nhưng hoài tình xa.” Đó có thể là một tâm sự riêng của một người vào một thời như thế, nhưng cũng có thể là một điển hình của lịch sử chinh chiến xa nay.

Nhưng Bóng Chiều Xa mới là một bản tình ca tuyệt vời, nói về một tình say đắm nay không còn nữa. Thuyền túy là tình yêu, nhưng cũng mang đến một tình say đắm đó đã tan rã, chỉ còn lại nỗi tiếc. Nếu nó còn, và vãn thì một cuộc đời đắm say hạnh phúc như thế đâu thì tác giả chắc không một công sáng tác bằng như vậy làm gì. Sáng tác vì một tình cảm còn tồn tại cùng với một bóng chiều xa, nghĩa là chỉ tồn tại trong ký ức. Khi một trong hai người đã yêu nhau và thăm nhau cũ đã từng yêu nhau thì tình yêu của họ

*Một chiều gió m a
Anh về thăm ch n xa*

Dòng Thi u T c, tiếng x a chúng ta

Tác Giả: Phạm Phú Minh

Thứ Hai, 05 Tháng 3 Năm 2012 07:19

Thì ch đi đi n v i

Non n c u bu n

Nào đâu bóng c nhân

Lòng xót xa tình x a.

Trong sáng tác c a Dòng Thi u T c chúng ta luôn luôn g p n i t i c nh nh ng gì đã qua. Rõ ràng tác gi có t m lòng hoài c u r t m nh. Trong văn h c Vi t Nam chúng ta có m t tác ph m u tú ch vi t v quá kh , đó là cu n Vang Bóng M t Th i c a Nguy n Tuân. Tác gi đ ng tr c lu ng sáng Âu hóa đang tràn vào xã h i Vi t Nam vào nh ng th p niên đ u c a th k 20, đã v i ghi l i các hình nh đ i đi n cho sinh ho t và tâm t Vi t Nam m t th i tr c đó, tr c khi chúng b xóa nhòa vì làn sóng không c ng l i đ c c a m t n n văn minh m i m . Tôi có c m t ng Dòng Thi u T c cũng làm công vi c t ng t , trong lãnh v c âm nh c, khi c tình làm s ng l i nh ng gì đang m t trong m t hoài ni m miên man. Ng i ngh sĩ l n có m i tiên c m tr c m i ng i v m t m i de đ a nào đ y đ i v i đ i s ng c a dân t c, nên ra s c l u gi nh ng gì h th y có nguy c mai m t đi. N u Nguy n Tuân rõ ràng th y tr c n n văn minh Tây ph ng r i s nh h ng r t nhi u lên n p s ng n p nghĩ n p c m c h u c a dân t c mình nên thu th p và vi t l i nh ng gì đã m t th i ch còn vang bóng, thì Dòng Thi u T c đ ng nh tiên li u nh ng tình c m r t đ p c a n i u hoài r i có ngày s b n n l n nên t năm 1940 đã vi t Tiếng X a nh m t tuyên ngôn m đ u, r i liên ti p trong h n m t th p niên đã sáng tác Đêm Tàn B n Ng , Thuy n M , Áng Mây Chi u, Bóng Chi u X a, Ng c Lan... nh m t c g ng l u gi càng nhi u v đ p x a càng t t. Tiên c m y r t đúng. Khi ho t đ ng c a đ ng c ng s n l n m nh r i đ n ch c p đ c chính quy n, bao nhiêu v đ p c a văn hóa Vi t Nam đã b tàn phá. Nh ng tình c m s u nh bu n bã b lên án nh là nh ng th không đ c t n t i trong đ i s ng xã h i ch nghĩa. Đó là m t xã h i mà văn ngh ch đ c nói đ n ni m vui mà không đ c nh c đ n n i bu n, ph i luôn luôn thúc đ c đánh nhau và s n xu t ch không đ c m m ng. Khi n n văn ngh hi n th c y ph i l i b c trên đ t n c ta cách đây vài ch c năm vì tính ch t phi nhân b n c a nó thì nhi u văn ngh sĩ m i s c nh , à thì ra con ng i còn có n i bu n, ni m thao th c, t i c nh . Nh ng gì tr c đây b lên án là y m s t m t và c m đoán thì chính là m t ph n c a đ i s ng c a con ng i, không thi u đ c, n u không mu n bi n thành con ng i t t nguy n.

Dĩ nhiên tình c m Dòng Thi u T c không ph i ch là hoài c m. Nh ng tác ph m nh B n Xuân Xanh, H i Hoa Đ ng, Ngàn Thông Bên Su i v.v... n m b t và th hi n nh ng ni m vui, v đ p c a thiên nhiên và h i hè b ng nh ng nét nh c trong sáng, hào h ng. Th nh ng đ i u quan tr ng Dòng Thi u T c v n là ng i đã l u gi nh ng “tiếng x a” l i cho chúng ta. Tình c m c a ông trang nhã, ngôn t c a ông đ p m t cách c kính, và nh c c a ông cao sang. S nghi p sáng tác c a ông là m t di s n quý báu mà nh ng th h k ti p ông ph i bi t nâng niu quý tr ng. Di s n đó đã làm giàu có cho tâm h n chúng ta, và do đó cũng đóng góp r t nhi u cho n n văn hóa Vi t Nam.